

Господарські товариства

Це найбільш розповсюджена форма колективного підприємництва.

Вони підрозділяються на :

Повним товариством є таке, учасники якого, згідно з укладеними між ними угодами, займаються підприємницькою діяльністю від імені товариства і несуть відповідальність за його обов'язками власним майном.

Повне товариство створюється та діє на підставі засновницького договору, який має бути підписаний усіма його учасниками. Управління діяльністю повного товариства здійснюється за загальною згодою всіх учасників. Кожен учасник повного товариства має один голос, якщо засновницьким договором не передбачено інший порядок визначення кількості голосів його учасників.

Прибуток та збитки повного товариства розподіляються між його учасниками пропорційно їх часткам у капіталі товариства.

Особливості повного товариства:

1. Підприємницька діяльність його учасників визнається діяльністю самого товариства як юридичної особи;
2. При нестачі майна товариства, для погашення його боргів, кредитори мають право вимагати задоволення з особистого майна кожного з учасників. Тому діяльність товариства заснована на довірчих стосунках усіх його учасників, зміна яких може стати причиною припинення діяльності товариства. Комерційна практика показує, що такі товариства найчастіше стають формою сімейного підприємництва.
3. Кожен з учасників повного товариства займається підприємницькою діяльністю від імені товариства в цілому, тому для створення і функціонування повного товариства не потрібен статут, який встановлює компетентність його органів. Єдиним засновницьким документом такої комерційної організації служить засновницький договір.

Товариством з обмеженою відповідальністю (ТОВ) – засноване одним або декількома особами товариство, статутний капітал якого поділений на частки, розміри їх визначені засновницькими документами. Учасники такого товариства не відповідають за його обов'язками, і несуть ризик збитків, що пов'язані з діяльністю товариства, в межах вартості внесених вкладів. ТОВ має у власності майно, яке обліковується на самотійному балансі, може від свого імені здійснювати майнові і особисті не майнові права, нести обов'язки, бути позивачем і відповідачем у суді.

ТОВ вважається створеним як юридична особа з моменту його державної реєстрації. Воно створюється без обмеження термінів, якщо інше не передбачене в його статуті.

Кількість учасників товариства з обмеженою відповідальністю не повинно перевищувати 100 членів, що встановлене законом. Всі інші особи, наняті в це підприємство є найманими робітниками. У випадку перевищення кількості членів, ТОВ повинно бути перетворено в акціонерне товариство або

кооператив.

Засновницькими документами ТОВ є засновницький договір, підписаний його засновниками і затверджений статут. Коли товариство засновується однією особою, його засновницьким документом є статут.

Статутний капітал ТОВ складається із вартості вкладів його учасників і його розмір не може бути менше суми, яка визначена законом про товариство з обмеженою відповідальністю. На момент реєстрації ТОВ, статутний капітал має бути внесений його учасниками не менш ніж наполовину, а друга частина вноситься протягом року.

Вищим органом ТОВ є загальні збори його учасників. Поточне керівництво діяльністю ТОВ здійснює підпорядкований загальним зборам виконавчий орган, який може бути як колегіальним, так і особистим, причому останній може і не бути учасником товариства. Учасники мають кількість голосів, пропорційно розміру їх часток у статутному фонді. На загальних зборах учасники товариства обирають голову. До компетенції зборів учасників відноситься:

- 1) визначення основних напрямків діяльності товариства, затвердження його планів та звітів про їх виконання;
- 2) зміна статуту товариства;
- 3) встановлення розміру, форми і порядку внесення учасниками додаткових внесків;
- 4) вибір чи відзив членів правління ТОВ;
- 5) вирішення питання про придбання товариством частки учасника;
- 6) створення, реорганізація і ліквідація філіалів, затвердження положень про них;
- 7) винесення рішень про притягнення до майнової відповідальності посадових осіб товариства;
- 8) затвердження правил, процедур та інших внутрішніх документів товариства, визначення організаційної структури товариства;
- 9) виключення учасника з товариства;
- 10) визначення умов оплати праці посадових осіб ТОВ і його філіалів;
- 11) затвердження договорів, які укладені на суму вище за вказану в статуті товариства;
- 12) прийняття рішень щодо припинення діяльності товариства, призначення ліквідаційної комісії, затвердження ліквідаційного балансу.

Стосовно всіх інших питань рішення приймаються простою більшістю голосів.

Товариство може бути добровільно ліквідоване або реорганізоване в спеціалізоване товариство чи виробничий кооператив за рішенням його учасників.

Товариство з обмеженою відповідальністю має такі *особливості*:

- 1) ТОВ є різновидом об'єднання капіталів, яке не потребує обов'язкової особистої участі своїх членів у справах товариства;
- 2) розподіл статутного капіталу товариства на частки учасників і

відсутність відповідальності останніх по боргам товариства;

3) законом передбачаються більш високі вимоги до статутного капіталу, його визначення та формування ніж до капіталу інших товариств. Понад усього, розмір цього капіталу ні при яких умовах не може бути менше мінімальної суми, яка визначена законом.

Переваги товариств з обмеженою відповідальністю:

- можливість швидкого акумулювання значних коштів;
- ТОВ може бути засновано однією особою;
- члени товариства несуть обмежену відповідальність за обов'язками товариства.

Недоліки товариств з обмеженою відповідальністю:

- статутний капітал не може бути менше за величину, яка встановлена законодавством;
- ТОВ менш приваблива для кредиторів, тому що члени товариства несуть тільки обмежену відповідальність за обов'язками товариства.

Акціонерним є товариство, статутний капітал якого розділяється на певну кількість акцій. Учасники акціонерного товариства не відповідають за його обов'язками і несуть ризик збитків, що пов'язані з діяльністю товариства, в межах вартості належних їм акцій. У цьому плані акціонерні товариства близькі до товариств з обмеженою відповідальністю, але між ними є і суттєва різниця.

1. Організація статутного капіталу акціонерного товариства інша – тут має місце повна рівність часток і обов'язкове їх оформлення акціями.

2. Акціонер під час виходу з товариства не може вимагати ніяких виплат (ні грошових, ні майнових), оскільки здійснити цей вихід можна лише єдиним засобом – шляхом продажу своїх акцій іншій особі. Таким чином, акціонерне товариство, на відміну від товариства з обмеженою відповідальністю має гарантію того, що при виході його учасників, основний капітал товариства не буде зменшено. Це дає акціонерному товариству дві основні переваги:

1. Можливість сконцентрувати більший капітал, який спочатку належав роздібненим вкладникам.

2. Можливість швидкого відчуження та придбання акцій, особливо за допомогою біржового механізму і представницьких акцій, що означає по суті можливість швидкого переливу великого капіталу із однієї сфери діяльності в іншу, в залежності від кон'єктури, яка склалася.

Нормальне і ефективне функціонування акціонерних товариств, як свідчить світова практика, можливе лише в умовах розвиненого акціонерного законодавства.

Акціонерні товариства можуть бути *відкриті* та *закриті*. Акціонерне товариство, учасники якого можуть продавати свої акції без згоди інших акціонерів, називається *відкритим акціонерним товариством* (ВАТ). Таке товариство може проводити відкриту підписку на акції, які воно випускає та їх вільний продаж на умовах, які встановлюються законом.

Акціонерне товариство, акції якого розподіляються тільки серед його засновників чи іншого, заздалегідь визначеного кола осіб, називається *закритим акціонерним товариством (ЗАТ)*. Воно не може проводити відкриту підписку на акції, які воно випускає, або пропонувати їх для придбання необмеженому колу осіб.

Відкрите акціонерне товариство зобов'язане кожен рік оприлюднювати річний звіт, бухгалтерський баланс, розрахунок прибутків та збитків. Ця дуже важлива обставина надає можливість знайомиться з діяльністю акціонерного товариства та контролювати її.

Для закритих акціонерних товариств публічне ведення справ не передбачається – воно необхідне лише у випадках, визначених законом.

Статут є єдиним засновницьким документом акціонерного товариства, йому не потрібен засновницький договір.

Вищий орган управління акціонерним товариством – збори акціонерів. В акціонерному товаристві, де чисельність акціонерів більше 50 осіб, повинна створюватися спостережна рада, яка представляє інтереси акціонерів і систематично контролює діяльність директорів товариства. Цей орган має володіти виключеною компетенцією, яка не передається іншим органам товариства. Ця компетенція визначається статутом товариства.

Акціонерне товариство на підставі рішення загальних зборів може бути ліквідовано або реорганізовано в товариство з обмеженою відповідальністю чи виробничій кооператив.

Переваги акціонерних товариств:

- світова практика показує, що корпоративна форма доказала на практиці свою раціональність там, де мають місце великі капітали, масштабне виробництво, високий рівень ризику і досконале законодавство;
- тільки акціонерні товариства мають право випускати акції. Інші юридичні особи такої можливості не мають;
- акціонер несе обмежену відповідальність у випадку банкрутства товариства;
- акціонерна форма підприємництва універсальна, оскільки вона підходить практично кожній сфері ділової активності;
- високий рівень конкурентоспроможності в порівнянні з іншими формами підприємництва.

Серед основних *недоліків* товариства слід відзначити такі:

- відсутність можливості у всіх власників акцій приймати участь в управлінні товариством, тобто для реального контролю треба мати близько 20% акцій.
- в руках окремих осіб концентрується великий капітал, що при відсутності належного законодавства і контролю з боку акціонерів, може привести до зловживань і некомпетентності при його використанні.

Акція – це один з видів цінних паперів, яка свідчить про вкладення певної суми коштів у статутний фонд акціонерного товариства. Акції випускаються *іменні, звичайні, привілейовані і засновницькі*.

Іменна акція містить ім'я чи найменування її одержувача. Рух кожної іменної акції фіксується у книзі реєстрації акцій.

Звичайна акція – частина прибутку, яка залишилася після уплати твердого відсотку (дивіденду) власникам привілейованих акцій, розподіляється між власниками звичайних акцій. Власники таких акцій мають право на управління підприємством.

Привілейована акція дає право на першочергове одержання доходу, відрахованого від чистого прибутку у виді фіксованого відсотку на вкладені кошти. Ця акція не дає право голосу на загальних зборах акціонерів, у тому числі при обранні членів правління. Вони випускаються на суму, яка не перевищує 10% статутного фонду акціонерного товариства

Командитним товариством визнається товариство, в якому разом з одним або більше учасниками, які здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть відповідальність за зобов'язаннями товариства всім своїм майном, є один або більше учасників, відповідальність яких обмежується вкладом у майні товариства (вкладників), та які не беруть участі в діяльності товариства

Якщо у командитному товаристві беруть участь два або більше учасників з повною відповідальністю, вони несуть солідарну відповідальність за боргами товариства.

Особа може бути повним учасником тільки в одному командитному товаристві. Повний учасник командитного товариства не може бути учасником повного товариства. Повний учасник командитного товариства не може бути вкладником цього самого товариства.

Вкладник командитного товариства має право:

а) одержувати частину прибутку товариства відповідно до його частки у складеному капіталі товариства в порядку, встановленому засновницьким договором (меморандумом);

б) діяти від імені товариства в разі видачі йому довіреності та відповідно до неї;

в) переважно перед третіми особами набувати відчужувану частку (її частину) в складеному капіталі товариства відповідно до положень цього Закону.

Якщо бажання викупити частку (її частину) виявили декілька вкладників, зазначена частка розподіляється між ними відповідно до їхніх часток у складеному капіталі товариства;

г) вимагати першочергового повернення вкладу в разі ліквідації товариства;

д) ознайомлюватися з річними звітами та балансами товариства;

е) після закінчення фінансового року вийти з товариства та одержати свій вклад у порядку, встановленому засновницьким договором (меморандумом);

є) передати свою частку (її частину) у складеному капіталі іншому вкладнику або третій особі, повідомивши про це товариство.

Передавання вкладником усієї своєї частки іншій особі припиняє його

участь у командитному товаристві.

Засновницьким договором (меморандумом) командитного товариства можуть бути передбачені також інші права вкладника.

Вкладники командитного товариства повинні вносити вклади і додаткові внески у розмірі, способами і у порядку, передбаченими засновницьким договором.

Сукупний розмір часток вкладників не повинен перевищувати 50 відсотків майна товариства, зазначеного в засновницькому договорі.

Складений капітал командитного товариства підлягає сплаті його учасниками до закінчення першого року з дня державної реєстрації товариства.

Управління справами командитного товариства здійснюється тільки учасниками з повною відповідальністю.

У командитному товаристві, де є тільки один учасник з повною відповідальністю, управління справами здійснюється цим учасником самостійно.

Вкладники не вправі перешкоджати діям учасників з повною відповідальністю по управлінню справами командитного товариства.

Товариством з додатковою відповідальністю визнається товариство, статутний (складений) капітал якого поділений на частки визначених установчими документами розмірів. Учасники такого товариства відповідають за його боргами своїми внесками до статутного (складеного) капіталу, а при недостатності цих сум - додатково належним їм майном в однаковому для всіх учасників кратному розмірі до внеска кожного учасника.

Граничний розмір відповідальності учасників передбачається в установчих документах.